

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Συνδρομὴ ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι σφ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ σφ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ
1 Ἰανουαρίου. Ἐκαστὸ ἔτος καὶ εἶναι ἑτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ἐπιτ. τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 89.

31 Μαρτίου 1885

Τόμος Ιθ΄

Συγγραφεὺς τοῦ διηγήματος, τὸ ὁποῖον ἀρχόμεθα σήμερον δημοσιεύοντες, εἶνε εἰς τῶν τακτικῶν τῆς Ἑστίας συνεργατῶν. Ἐν τῇ πτωχῇ ἡμῶν διηγηματογραφίᾳ δὲν εἶνε ὄλιος νέηλος. Δύο προηγούμενα πρωτότυπα αὐτοῦ διηγήματα πρὸ πολλοῦ ἐγνώρισεν τὸ ἑλληνικὸν δημόσιον. Εἰ καὶ οἱ τότε ὑπὸ τοῦ τύπου θαψιλευθέντες ἔπαινοι εἰς τὸν ἀνώνυμον συγγραφέα τῶν μικρῶν ἐκείνων ἔργων ἤρχοντο ὥσως ὅπως οὗτος ἀποτάξεται πλέον τῇ ἀνωνομίᾳ, ἐν τούτοις προϋτίμησε νὰ τηρήσῃ ταύτην καὶ σήμερον, καὶ δι' ἄλλους μὲν πολλοὺς λόγους, ἀλλὰ καὶ διότι ἐπεθύμει ν' ἀκούσῃ τὰς περὶ τοῦ ἔργου του κρίσεις, ἀπῆλλαγμένας πάσης προσωπικῆς συμπαθείας ἢ καὶ... ἀντιπαθείας. Ἡ Ἑστία, πιστὴ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐνθαρρύνειν τοὺς συγγραφεῖς τῶν πρωτοτύπων διηγημάτων, μετὰ χαρᾶς ἀνοίγει σήμερον τὰς στήλας αὐτῆς εἰς τὸ ἀξιόλογον προϊόν τοῦ καλάμου τοῦ φίλου τῆς.

Σ. τ. Δ.

ΑΠΟ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΕΙΣ ΤΟ ΤΕΚΝΟΝ

Διήγημα.

Α΄.

Τῇ ἡμέρᾳ, καθ' ἣν ἐπιστολὴ τοῦ Περικλέους Μάνθου ἐκ Παρισίων ἀνήγγειλεν, ὅτι ὀριστικῶς πλέον τῇ 17 Αὐγούστου ἀφικνεῖται οὗτος εἰς Πειραιᾶ, ἐπιβαίνων τοῦ ἐκ Μασσαλίας προερχομένου ἀτμοπλοίου τῶν *γαλλικῶν διαπορθμεύσεων*, ἡ οἰκία ἐγένετο ἀνάστατος. Ἡ θεία του Ἑλένη κατέστρωσε σχέδια ἐπὶ σχεδίοις περὶ τῆς ὑποδοχῆς καὶ ὑπέβαλεν αὐτὰ τῇ ἀνεψιᾷ τῆς Εὐφροσύνης, ἡ ὁποία τὰ μετερρῦθμιζε κατὰ τὴν ἢ τὰ ἐτελειοποιεῖ, ἐφεύρισκε μίαν ἐκπληξίν ἢ προσέθετε χάριν τινὰ καὶ περιέβαλλε τὰ πάντα μὲ τὸ ἄρωμα ἐκεῖνο τῆς λεπτότητος καὶ τῆς δρόσου τῶν αἰσθημάτων, ὅπερ μόνῃ ἢ νεότης γνωρίζει νὰ ἐπιχύνῃ εἰς τὰ ἔργα τῆς.

Ὁ δὲ θεῖος Γεώργιος καίπερ κατὰ τὸ φαινόμενον βεβουθισμένος εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ *Αἰῶνος* τῆς ἐσπέρας ἐκείνης, ἤκουε προσεκτικῶς ἀπὸ τῆς εἰς τὴν γωνίαν τοῦ εὐνοουμένου του τουρκικοῦ *σοφᾶ* στερεοτύπου θέσεώς του τὰς συνομιλίας τῶν δύο γυναικῶν. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν διέκοπτε τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐφαίνετο ἔτοιμος νὰ παρεμβῇ εἰς τὴν συνομιλίαν ἐκείνων, ἀλλ' ἀνεχαιτίετο καὶ ἀντὶ ν' ἀφήσῃ λέξιν τινὰ ἀπὸ τῶν χειλέων του εἰσῆγε μεταξύ αὐτῶν τὴν ἐξ ἡλέκτρον πίπταν του καὶ ἐρρόφα μεθ' ἡδονῆς ἄφθονον κωπὸν, κινῶν τὴν κεφαλὴν, ὥσει ὄκτειρε τὴν μωρίαν τῶν δύο χαμηλοφῶνως διαλεγομένων.

— Αὖριον λοιπὸν πρῶί, ἔλεγεν ἡ θεία Ἑλένη

εἰς τὴν ἀνεψιάν τῆς, νὰ πᾶμε εἰς τοῦ Ἀπέργου καὶ νὰ τοῦ εἰποῦμεν, ὅτι μέχρι τῆς 15 Αὐγούστου πρέπει νὰ ἔχῃ τελειωμένα καὶ τῶν τριῶν δωματίων τὰ ἐπιπλα...

— Καὶ βαλμένα εἰς τὴν θέσιν των, προσέθηκεν ἡ Εὐφροσύνη.

— Ἐννοεῖται, ἐννοεῖται, εἶπεν ἡ θεία Ἑλένη. Καὶ ταῖς κουρτίταις, καὶ τὰ ταπέτα, καὶ ὄλα, καὶ ὄλα. Νὰ πᾶμε ὅμως καὶ ἵστοῦ Μαρίνου ν' ἀγοράσωμεν καλαμάρι, κουδῶνι, ὅτι τέλος πάντων χρειάζεται διὰ τὸ γραφεῖον.

— Καλέ, ἔνοια σας! Ὅθὰ γείνουν ὄλα εἰς τὴν ἐντέλειαν. Ὅλα *chic* θὰ τὰ εὔρη ὁ παρισιάνος μας.

— Καλὰ λές, ὁ παρισιάνος! Αὐτός, ἴματα μου, θὰ γνωρίζῃ τώρα τὸ Παρίσι νεράκι! Πότε ἔπερασαν τέσσαρα χρόνια! Ὅσαρρεῖς καὶ εἶνε χθὲς τοῦ τὸν ξεπροβάλαμε ὡς τὸ βαπόρι. Τὸν καῦμένο τὸν Διτῆ μου! ἀνεφώνησεν ἐν ἐπιλόγῳ μὲ ἔκφρασιν ἀρρήτου φιλοστοργίας ἡ θεία Ἑλένη.

— Κάμετέ μου τὴν χάρι, σὰς παρακαλῶ, διέκοψεν ὁ θεῖος Γεώργιος μὴ κρατούμενος ἐπὶ πλέον, νὰ μὴ ἀκούῃ ἀνοησίας. Τόσῃν ὥρᾳ δὲν ὠμίλησα, ἀλλὰ θὰ σκάσω ἐπὶ τέλους. Ἐνα ἄνδρα ἕως ἐκεῖ πάνω, τὸν Περικλῆ, νὰ μοῦ τὸν φωνάζῃ ἢ κυρὰ θεία του: Διτῆ!

— Ἐγὼ ἔτσι τὸν συνείθισα, ἐπέμενε ἡ θεία Ἑλένη.

— Νὰ τὸ ξεσυνειθίσης, ἀντέτεινε ἐκεῖνος. Εἰδεμῆ, θὰ τὸν κάμης γελοῖον τὸν ἄνθρωπο. Ἄκουῦς ἐκεῖ *Διτῆ* τὸν *Περικλαρο*!

— Κάμε μου τὴν χάρι, διάβασε τὸν *Αἰῶνα* σου καὶ μὴ ἀνακατεύσας ἵστης ξέναις δουλειαῖς, ἀπεκρίνατο ἡ θεία Ἑλένη πειραχθεῖσα κᾶπως.

— Καλέ μαμά, εἶπεν ἡ Εὐφροσύνη παρεμβᾶσα, πᾶμε μεις ἵστο *σαλονάκι* νὰ τὰ πῶμε, νὰ μὴ ἀκούῃ τίποτε ὁ κύρ πατέρας, ὁ ὁποῖος μὰς κάμνει πῶς δὲν θέλει τάχατε ν' ἀκούῃ τὰ σχέδιά μας, καὶ στοιχηματίζω, ὅτι τόσῃν ὥρᾳ τίποτε δὲν ἐδιάβασε ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα του. Τὸ αὐτὶ του τὸ εἶχ' ἐδῶ καρφωμένο, ν' ἀκούσῃ τί λέμε καὶ νὰ δώσῃ μάλιστα καὶ τὴν γνώμη του! Ὅχι, κύριε πατέρα, ἐξηκολούθησε στραφεῖσα πρὸς τὸν Γεώργιον, ἡ χάρις αὐτῆ δὲν σοῦ

γίνεται. Αὐτὰ τὰ πράγματα εἶνε δουλειαὶς τῶν γυναικῶν καὶ σὰς παρακαλοῦμεν νὰ μὴ ἀνακατεύεσθε.

Ἐνόσω ἡ Εὐφροσύνη ὠμίλει, ἡ θεία Ἑλένη τὴν ἐθεώρει μὲ ὀφθαλμοὺς καταυγάζοντας στοργὴν καὶ εὐχαρίστησιν καὶ μὲ μειδιάμα ὑπερηφανείας εἰς τὰ χεῖλη. Ὁ δὲ θεῖος ἐμειδία καὶ αὐτὸς διὰ τὰς ἀφελεστάτας χειρονομίας τῆς καὶ τὴν νοστιμωτάτην ρητορικὴν τῆς στάσιν, ἣν πρὸ αὐτοῦ εἶχε λάβει ἀγορεύουσα. Μόλις δ' ἐκείνη ἐτελειώσῃ τὸν ἐπὶ τὸ κωμικώτερον τονισθέντα λόγον τῆς, ὁ θεῖος Γεώργιος ἐγέλασεν ἀπὸ καρδίας, διότι τόσον ἐπιτυχῶς εἶχεν ἐμβατεύσει ἡ Εὐφροσύνη εἰς τὰς σκέψεις του καὶ:

— Ἄφῃσε τώρα τὰς δημηγορίας καὶ ἔλα νὰ σὲ φιλήσω, μαϊμουδίτσα, εἶπε μὲ θωπευτικωτάτην γλυκύτητα.

Ἀφοῦ δ' ἐφίλησεν ἀμφοτέρας τὰς παρειὰς τῆς Εὐφροσύνης, προσέθηκε:

— Δὲν ἐνδύεσθε νὰ πᾶμε ἕως ἵστᾶ Ὀλύμπια ν' ἀναπνεύσωμεν ὀλίγον καθαρὸν ἀέρα; Ἐκεῖ πλέον σὰς ἀφίνω νὰ εἰπῆτε ὅ,τι θέλετε διὰ τὸν κύρ Περικλῆ σας.

Οὕτως ἐξιλεωθεῖσαι ἀμφοτέραι, ἀπῆλθον γελῶσαι ὅπως προετοιμασθῶσι διὰ τὸν ἑσπερινὸν ἐκείνον περίπατον.

B'

Ἡ Εὐφροσύνη, καίτοι ἀπεκάλει πατέρα τὸν Γεώργιον Κλήμην καὶ μητέρα τὴν σύζυγόν του Ἑλένην, δὲν ἦτο ἐν τούτοις θυγάτηρ των. Ἦτο ἀνεψιὰ ἐξ ἀδελφῆς τῆς Ἑλένης Κλήμη, θυγάτηρ δὲ τοῦ Ἀναστασίου Ζαχοραίου. Ἀπολέσασα τοὺς γονεῖς τῆς μόλις ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, παρελήφθη ὑπὸ τῆς θείας τῆς Ἑλένης καὶ ἀνετράφη ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Γεωργίου Κλήμη, ἀγαπηθεῖσα πλειότερον ἀληθοῦς θυγατρὸς. Ἦδη ἄγει τὸ 21 ἔτος τῆς ἡλικίας τῆς, ἀλλ' ὁ θεῖος αὐτῆς τὴν μεταχειρίζεται ὡς δωδεκαετὴς κοράσιον. Καὶ ἐκείνη δὲ οὕτω παιδικῶς συνείησε νὰ προσφέρηται αὐτῷ. Ἐὰν ὁ θεῖος τῆς ἠγανάκτει ἐπὶ τινι τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ γινομένων καὶ ἤρχιζε νὰ ἐπιπλήτῃ τὰς ὑπηρετίας φωνάζων, ἡ μὲν σύζυγός του ἀπεχώρει εἰς τι δωμάτιον ἀφίνουσα τὸ πεδίον ἐλεύθερον εἰς τὰς φωνὰς του, ἡ δὲ Ἑλένη σπεύδουσα κατηύναζε πρῶτον τῆς ὀργῆς αὐτοῦ τὴν ὀρμὴν καὶ εἶτα διὰ κωμικῆς τινος ρητορικῆς ἐπέφερε τὴν αἰθρίαν. Ὅταν δ' ἐκείνος ὑποχωρῶν εἰς τὴν μιμηκὴν μᾶλλον ἢ τὴν λογικὴν τῆς ὑπερμειδία, ἡ Εὐφροσύνη ἐπιπτεν εἰς τὸν τράχηλόν του καὶ ἐφώναζε:

— Μαμά, μαμά, ὁ ἐξάφαλμος τοῦ πατέρα ἐπῆρε τέλος!

Ὁ Κλήμησ τότε διερρηγνύετο εἰς γέλωτας καὶ φιλῶν τὰς δροσερὰς παρειὰς τῆς ἔλεγε τὴν αὐτὴν πάντοτε λέξιν:

— Μαϊμουδίτσα!

Ἦτο ἀδύνατον ν' ἀπομάθῃ τὴν στερεότυπον ταύτην προσφώνησιν. Ὅτε ἀκόμη ἡ Εὐφροσύνη ἦτο τριετής, τὴν ἀνεβίβαζον ἐπὶ τῆς τραπέζης ἵνα χορεύσῃ ὡς ὁ μικρὸς ἐκείνος πίθηκος, ὃν εἶχεν ἴδει κατὰ τὰς ἀπόκρως ὑπὸ πλανητῶν περιεγόμενον. Καὶ ἐκείνη ἐχόρευε χαριτωμένα ἐν μέσῳ ἀπλέτων γελῶτων. Ἡ παιδίσκη ἐγένετο νεᾶνις, ἀλλ' ὁ θεῖος τῆς διετήρησεν ἐν στιγμαῖς διαχύσεων τὸν τίτλον καὶ τῇ ἀπέδιδεν αὐτὸν ἀκόμη καὶ σήμερον ὡσάκις τῷ ἐκίνει τὸν γέλωτα. Πολλάκις δ' ἀπεκάλει οὕτω τὴν Εὐφροσύνην καὶ ἐνώπιον ξένων ἀνθρώπων. Καὶ ὅταν αὕτη ἠρῳηρία καὶ ἐδείκνυε τὴν δυσαρέσκειάν τῆς διὰ τὴν προσωμίαν, ἐκείνος κύπτων εἰς τὸ οὖς τῆ ἔλεγε:

— Μὴ θυμῶνης, μὴ θυμῶνης! Σὺ ποτὲ δὲν μ' ἀφίνεις ν' ἀπολαύσω τὴν εὐχαρίστησιν αὐτῆν.

Καὶ ἡ Εὐφροσύνη ἐγέλα, διότι ἀνεγνώριζεν, ὅτι ὄντως οὐδέποτε ἀφῆκεν εἰς τὸν θεῖόν τῆς τὴν ἡδονὴν ν' ἀπαγγεῖλῃ ἕνα τέλειον ἐξῆψαλμον. Εἰς μίαν λέξιν θεῖος καὶ ἀνεψιὰ ἔπαιζον ὡς μικρὰ παιδία. Καίπερ δὲ ἡ Εὐφροσύνη, τρέφουσα πρὸς τὸν Κλήμην στοργὴν καὶ σέβας τέκνου ἀληθοῦς, ἐθεώρει αὐτὸν ὡς πατέρα τῆς, ὡς ἐκείνος ταύτην ὡς ἀληθῆ θυγατέρα του, ἔζων ὅμως ἐν τοιούτοις χαριεντισμοῖς καὶ ἄλλαις ἐκδηλώσεσι τρυφεροτήτων, ὥστε ὁ βλέπων αὐτοὺς ἐν τῷ οἴκῳ θὰ ἐπίστευεν, ὅτι ἦσαν μᾶλλον συνομιλήκοι ἀδελφοί.

Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Κλήμη ἡ Εὐφροσύνη ἦτο τὸ στόλισμα. Εἰσῆλθεν ἐν αὐτῇ βρέφος μετὰ τῆς τροφοῦ καὶ ἡ οἰκία ἀμέσως ἐπληρώθη ζωῆς. Διότι ἀπὸ τοῦ εὐδαίμονος ἐκείνου οἴκου ἔλειπεν ἴσα ἴσα τὸ ἀντικείμενον αὐτό, τὸ συγκεντροῦν τὴν στοργὴν δύο εὐτυχῶν συζύγων, ἔλειπε τὸ τέκνον· ἡ δὲ Εὐφροσύνη ἐπλήρωσεν αὐθροεῖ τὸ κενόν. Ἦτο τὸ ἀπαραίτητον ἐκεῖνο ἄνθος ἡ κόσμημα, τὸ ὁποῖον οἱ ζωγράφοι ρίπτουσιν εἰς μίαν γωνίαν ἵνα συμπληρώσωσι τὴν ἁρμονίαν τοῦ πίνακος των. Καὶ ἠγαπήθη λοιπὸν τρυφερῶς ὑπὸ τοῦ Κλήμη καὶ τῆς συζύγου του, ἡ δὲ ἀγάπη αὕτη ἠῦξεν ἐφ' ὅσον ἀνεπτύσσετο ἡ Εὐφροσύνη. Ἦτο διαρκὴς εὐχαρίστησις δι' ἀμφοτέρους τοὺς συζύγους ἡ ἐπίβλεψις τοῦ τέκνου ἐκείνου καὶ ἐκάστη νέα χάρις, ἣν ἐπέδεικνυε σὺν τῷ χρόνῳ ἦτο νέα χαρὰ διὰ τὸν οἶκον. Ὡ! ὅταν διὰ πρώτην φορὰν ἐκίνησε τοὺς τρυφεροὺς καὶ βρεφικούς πόδας τῆς πρὸς βάδισμα, ποῖαν ἀγαλλίασιν ἤσθανθησαν! Ὁ Κλήμησ ἐσύρετο ἐπὶ τῶν γονάτων πρὸ τῆς μικρᾶς Εὐφροσύνης καὶ διὰ τῶν θωπευτικωτέρων τόνων τῆς φωνῆς του τῇ ἔλεγε, παλίμπαις γινόμενος:

— Στράτα... στρατοῦλα!

Καὶ ὅταν τὸ βρέφος ἤρθρωσε μαμά, παπᾶ, ὑπῆρξεν ἄλλη χαρὰς ἑορτῆ. Κατετυράνουν τὸ ἀτυχὲς πλάσμα δι' ὅλης τῆς ἡμέρας μὲ ἐρωτήσεις:

- Ποῖος εἶνε αὐτός, παιδί μου;
- Παπᾶ, ἀπεκρίνετο ἐκεῖνο ὡς πλαγγών.
- Ἄμ αὐτῆ, πουλάκι μου;
- Μαμά, ἐπανελάμβανε συσφίγγον τὰ ροδί-
ζοντα χεῖλη του.

Καὶ τὸ ἀπέπνιγον διὰ φιλημάτων.

Ἡμέρα δὲ τῆ ἡμέρα ἠϋξανε καὶ νέαι χάριτες ἀνεφαίνοντο εἰς τὴν κορασίδα. Ἦτο εὐθύμου χα-
ρακτῆρος, δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἔψαλλεν, ἐγέλα
ἢ ἐχαριτολόγει καὶ ἐγελοιοποιεῖ ὅτι ἂν ἔβλεπε
κωμικὸν μιμουμένη μέχρι λεπτομερειῶν τὸ γε-
λαῖον. Εἰς πάντας ἐνέπνεεν ἀγάπην καὶ πάντες εὐ-
χαρίστως διεσκέδαζον μὲ τὰς εὐφύιας τῆς χαρι-
τωμένης παιδίσκης. Ἐν ἐνὶ δὲ λόγῳ μετ' αὐτῆς
εἰσέβαλεν ἡ εὐθυμία καὶ ἡ χαρὰ ἐν τῷ οἴκῳ
ἐκείνῳ, ἐν ᾧ πρότερον μόνον ἡ ἀγάπη καὶ ἡ
εὐδαμονία κατόκουον σκυθρωπαί. Ἡδύνατό τις
εἰπεῖν, ὅτι εἰς τὴν εἰκόνα ἐκείνην τοῦ ἀρμονικοῦ
καὶ εὐτυχῆς βίου τῶν συζύγων Κλήμη εἶχε ρίψει
νέαν ζωὴν διὰ τῆς μαίμουδιτσας ἢ συμφορά,
ἣτις ἐπληξε τὴν αὐγὴν τοῦ βίου αὐτῆς.

Γ'

Ὁ πατὴρ τῆς Εὐφροσύνης κατήγετο ἐκ Ζα-
γοράς τῆς Ἡπείρου. Εἰκοσαετῆς διακόψας τὰς
ἐν τῷ γυμνασίῳ τῶν Ἰωαννίνων σπουδὰς του,
ἐξενιτεύθη καὶ αὐτός, κατὰ τὸ ἐν Ἡπείρῳ ἔθι-
μον, πρὸς ἀνεύρεσιν τύχης. Ἐν Μολδαυίᾳ εἶχε
θεῖον, ἀδελφὸν τῆς μάμμης του, ὅστις νυμφευθεὶς
πλουσίαν Μολδαυίδα καὶ γενόμενος πατὴρ τέκνων,
ἀποκατέστη ἐκεῖ ὀριστικῶς. Πρὸ πολλοῦ οὐδε-
μίαν εἶδησιν περὶ αὐτοῦ εἶχον, διότι ὁ θεῖος,
πάντοτε μὲν δὲν διεκρίνετο ἐπὶ τακτικῇ ἀλληλο-
γραφίᾳ, ἀλλὰ πού καὶ ποτε συναντῶν τινα τῶν
πατριωτῶν εἰς τὴν πατρίδα ἐπανακάμπτοντα,
ἀπέστειλε διὰ τοῦτου τοῖς ἑαυτοῦ οἰκείοις φλω-
ρία τινὰ καὶ λακωνικὸν γράμμα. Ἄλλ' ἀφ'
ὅτου ἐνομφεῖθη, αἱ μὲν ἀποστολαὶ χρημάτων
ἐγίνοντο σπανιώτεραι, αἱ δὲ ἐπιστολαὶ ἐξέλιπον
τέλεον.

Πρὸς τοῦτον λοιπὸν τὸν θεῖον ἐπορεύθη ὁ Ἀνα-
στάσιος, φέρων ὡς ἐφόδια συστατικὸν γράμμα
τῆς μάμμης του, ὅπερ δι' αὐτὴν εἶχε γράψει ὁ
ἱερεὺς, καὶ τὴν εὐχὴν τῆς μητρός του. Ὅταν δ'
ἔφθασεν εἰς τὸ *μουλκι* του θεῖου του καὶ ἐπέδω-
κεν αὐτῷ τὴν ἐπιστολὴν λέγων, ὅτι εἶνε «Ὁ Τά-
σος ὁ υἱὸς τῆς ἀνεψίᾶς του Χαΐδως,»

— Οὐί, ἀνεφώνησεν ὁ γέρον, ἡπειρώτης καὶ
ἐλύθη εἰς δάκρυα καὶ τὸν ἐνηγαλίσθη θερμῶς.
Ἀκούς ἀκούς, προσέθηκεν ἀπομάσσων τοὺς
ὀφθαλμούς του, ἡ Χαΐδω νᾶχη γυιὸ παλληκᾶρι!
Μαρε τί κάνει ἡ μανίτσα σου; Ζῆ ἀκόμη ἡ
γέρω—Νόνω;

— Ζῆ καὶ βασιλεύει, ἀπεκρίθη ὁ Ἀναστάσιος,
μὲ τὸ ἀπλοικόν του ὕφος, δὲν διαβαζεις τὸ γράμ-
μα ποῦ σοῦ γράφει;

Τότε ἐνθυμήθη ὁ γέρον, ὅτι ἐκράτει ἐπιστολὴν
εἰς τὰς χεῖράς του καὶ ἀναπτύξας ἀνέγνωσεν
αὐτὴν ἔχων τοὺς ὀφθαλμούς πλήρεις δακρύων.
Ἀπὸ τοῦ 1817 ξενιτευθεὶς, οὐδέποτε ἔλαβε
γράμμα παρὰ τῆς ἀδελφῆς του, ἀφ' ὅτου δ'
ἔπαυσε καὶ αὐτός ἐπιστέλλων ἐστερεῖτο καὶ εἰ-
δήσεων ἀκόμη περὶ αὐτῆς.

Ἀνεμιμνήσκατο ἐνόησε, ὅτι ἐγκατέλιπεν ἀδελ-
φὴν εἰς τὴν πατρίδα, ἀλλ' ἐνόμιζεν αὐτὴν θα-
νούσαν, καὶ οὐδένα ἐπὶ χρόνον μακρὸν συναν-
τήσας συμπατριώτην νεωστὶ ἐλείθεν ἐλθόντα,
οὐδεμίαν εἶδησιν περὶ τῶν οἰκείων ἔλαβε. Καὶ
νῦν ἴστατο ἐνώπιόν του μικρανεψὸς μὲ τοὺς πρώ-
τους ἰούλους, ὑψηλὸς καὶ ὠραῖος νεανίας, διαχύ-
νων περὶ ἑαυτὸν ὄλην τὴν ἀφέλειαν τοῦ χωρίου
του. Εἶχεν ἀφήσει τὴν μητέρα τοῦ Ἀναστασίου
κόρην δεκατριετῆ μόλις, καὶ τῶρα μετὰ εἰκοσι-
πενταετηρίδα περίπου ἐλάμβανεν ἐπιστολὴν συνι-
στῶσαν ἕνα εἰκοσαετῆ υἱὸν ἐκείνης. Μόνον ἡ ἰδέα
ὅτι ἐκράτει γράμμα τῆς ἀδελφῆς του τὸν συνε-
κίνει, καὶ αὐτὸς ὁ μέχρι πρὸ ὀλίγων στιγμῶν ἔτι
μὴ γνωρίζων ἂν ζῆ ἀκόμη ἡ ἀδελφή του, ἡ
γέρω — Νόνω, ὡς ἔλεγεν, ἤσθάνετο ὅλα τὰ τρυ-
φερὰ τῆς καρδίας αἰσθημάτων ἐξεγειρόμενα διὰ
μᾶς. Ἐξῆ λοιπὸν ἐκείνη καὶ τῷ ἔπεμπεν ἀспа-
σμους ἀδελφικούς καὶ τὴν παράκλησιν νὰ προ-
στατεύσῃ τὸν ὄρφανὸν πατρός ἑγγονόν της!
Ἠσθάνετο τύψεις συνειδότος ὁ γέρον, ὅτι, ἀφοσιω-
θεὶς εἰς μίαν ἰδέαν, πῶς νὰ πλουτήσῃ, εἶχε σχε-
δὸν λησμονήσῃ, ὅτι καὶ ἄλλοι δεσμοὶ συνέχουσιν
ἡμᾶς ἐν τῷ βίῳ, εἶχε τελῶς παραμελήσῃ τὰ
πρὸς τὴν ἀδελφὴν του καθήκοντα καὶ ἔβλεπεν
ὡς ζῶντα ἔλεγχον τὸν ἐμπρὸς αὐτοῦ ἰστάμενον
νεανίαν. Συνέπτυσεν ἐπὶ τέλους τὴν ἐπιστολὴν
καὶ γενόμενος κύριος τῆς συγκινήσεως αὐτοῦ:

— Πᾶμε, εἶπεν ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Ἀνα-
στάσιον, νὰ γνωρίσῃς τὴν μεγάλην θειά σου καὶ
ταῖς μικραῖς. Ἀλήθεια, θὰ στενοχωρηθῆς λίγα
τῶρα ἴσπὴν ἀρχῆ, γιατί μιλῶν μόνο μολδο-
βάνικα, προσέθηκεν αἰσχυρόμενος διότι αἱ θυγα-
τέρες του ἠγνόουν τὴν ἐλληνικὴν, ἀλλὰ μὲ τὸν
καιρὸ ἴσπὴν μάθης καὶ σὺ τὴν γλῶσσα, νά... θὰ
περάσωμε καλά!

Τὴν δ' ἐπιούσαν περιήγαγε τὸν Ἀναστάσιον
εἰς τὸ κτῆμα αὐτοῦ ὁ θεῖος καὶ τῷ ἐδείκνυε
πλουσίους σιτοβολῶνας καὶ ἀγέλας βοῶν καὶ τῷ
ἐξήγει τὸν τρόπον τῆς καλλιέργειας καὶ τῷ ἀ-
νέπτυσσε τὸν βίον, ὃν διῆγεν ἐκεῖ:

— Νὰ ἀπὸ *βεκιλῆς* ἄρχισα κ' ἐγώ, τῷ ἔλε-
γε, καὶ ἅμα ἀπέκτησα τὸ ἐδικό μου, ἐπῆρα
τὴν θειά σου ποῦ εἶχε αὐτὸ τὸ γειτονικὸ *μουλκι*
καὶ τὰ ἔκαμα τὰ δυὸ ἕνα μεγάλο! Εἶχα ἄ-
σπρα μαλλιά ὅταν πανδρεύθηκα, γιατί ὁ γάμος
χωρὶς νὰ ἔχη κανεὶς τὸ ἐδικόν του εἶνε ἀνωφέ-
λευτος καὶ βλαπτερός. Ὁ Θεὸς μου χάρισεν

όλο κορίτσια· αλλά, δόξαν νάχη, όλα θά ἔχουν τὸ ἐδικόν τους ὅταν θά 'πανδρευθοῦν!

Οὕτως ἀσυναρτήτως ὁμιλῶν ὑπεδείκνυε τῷ Ἀναστασίῳ, ὅτι καὶ οὗτος, ἂν μείνη παρ' αὐτῷ ὡς *βεκίλης*, θ' ἀποκτήσῃ ποτὲ περιουσίαν πολλήν καὶ θά ἦνε εὐτυχῆς ὑπὸ πᾶσιν ἔποψιν. Ἀλλ' ἐκεῖνος, ὃν εἶχεν ἤδη ἀρκούντως ἀποθαρρύνει ἡ ἰδέα, ὅτι εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ του δὲν ὠμιλεῖτο ἡ μητρικὴ του γλῶσσα, ἐτόλμησε νὰ ἐρωτήσῃ τί εἶνε *βεκίλης*.

— Νὰ . . . τρέχει μὲ τὸ ἄλογο ἐπάνω ἀπὸ τοὺς *σεράνους*, τοὺς χωριάταις ποῦ μᾶς δουλεύουν, καὶ τοὺς προσέχει καὶ τοὺς διατάζει καὶ κάθεται ὅλη τὴν ἡμέρα μαζί τους ἀφέντης. . . .

Ὁ Ἀναστάσιος ἔσεισε τὴν κεφαλὴν ἀφοῦ ἤκουσε τὴν περιγραφὴν τοῦ θεοῦ του, προσπαθοῦντος διὰ φωνῆς ἐντόνου καὶ ὕφους μεγαλοπρεποῦς νὰ παράσῃ ροδίνην εἰκόνα τοῦ *βεκίλη* τῷ ἀνεψιῷ. Ἀλλ' οὗτος εἶχεν ἤδη ἐνοήσῃ ὅσα τῷ ἤρκουσαν καὶ ἐκέπτετο, ὅτι βεβαίως δὲν διέκοψεν αὐτὸς τὰς γυμνασιακὰς σπουδὰς του διὰ νὰ γίνῃ ἐπόπτης ἐργατῶν, ἀναστρεφόμενος μετὰ ἡλιθίων μολδαυῶν χωρικῶν καὶ διάγῃ τὴν ἡμέραν ἐν τοῖς ἀγροῖς ταλαιπωρούμενος ἀπὸ τὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου ἢ τὰ πᾶγη τοῦ χειμῶνος! Ἄλλα, ἄλλα ὠνεροπόλει ὅταν ἐγκατέλειπε τὴν πατρίδα, ὅπως τρέξῃ κατόπιν τύχης, καὶ ἤδη ἔβλεπε πόσον πικραὶ εἰσιν αἱ δοκιμασίαι τοῦ βίου, εἰς ὃν δὲν εἰσῆλθεν ἔτι κἄν. Διὸ ὅτε μετ' ὀλίγας ἡμέρας τὸν ἠρώτησε καὶ πάλιν ὁ θεῖος, ἂν ἦτον εὐχαριστημένος ἐκ τῆς ἐκεῖ ζωῆς:

— Ἐγώ, θεῖέ μου, τῷ ἀπήντησεν ἀφελῶς, ἠθελα ἔτσι νὰ ἔμβαινα εἰς τὸ ἐμπόριον τῶν σιτηρῶν . . . νὰ μ' ἐστέλνατε κάπου νὰ γράφω . . . νὰ πουλῶ . . . ν' ἀγοράζω, ἔτσι ἓνα πρᾶγμα ποῦ νὰ 'ταιριάξῃ περισσότερο 'στὸ χαρακτῆρά μου. . .

— Καλά, κύρ Τάσσο, θά ἰδοῦμε καὶ δι' αὐτὸ, διέκοψεν ὁ θεῖος δυσηρεστημένος, ὅτι ὁ ἀνεψιὸς του ἀπέκρουε τὴν λαμπρὰν τοῦ *βεκίλη* θέσιν.

Δ'

Καὶ ἰδοὺ πῶς μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὁ Ἀναστάσιος Ζαγοραῖος εὐρίσκειτο εἰς Βραΐλαν φέρων ἐν τῷ θυλακίῳ, ὡς δῶρα παρὰ τοῦ θεοῦ του, φλωρία τινὰ καὶ συστατικὴν ἐπιστολὴν « πρὸς τὸν εὐγενέστατον κύριον Δημήτριον Φιλιώτην, τσάκωναν, φορτωτὴν πλοίων καὶ ἔμπορον σιτηρῶν », πρὸς ὃν καὶ ἀμέσως παρουσιάσθη. Ὁ Φιλιώτης γνωρίζων καλῶς τὸν θεῖον τοῦ νέου καὶ ἀπὸ χρόνου μακροῦ διατελῶν ἀνταποκριτὴς αὐτοῦ, ἐδέχθη μετὰ χαρᾶς καὶ πολλῶν φιλοφρονήσεων τὸν ἀνεψιὸν καὶ μὲ μειδίαμα πατρικῶν εἶπεν αὐτῷ:

— Ἀπὸ τὴν πατρίδα σας 'βγαίνουν ἐξυπνοὶ ἄνθρωποι! Πῶς;

Ὁ Ἀναστάσιος ἐγένετο καταπόρφυρος.

— Καλὸ σημάδι! Κοκκινίζει! ἐψιθύρισε ὁ πρακτικὸς Κυνουριεὺς ὡς πεπειραμένος ἀγοραστῆς ἵππων ἐρευνησας τοὺς ὀδόντας καὶ ψύσας τοὺς μυῶνας τοῦ πρὸς πώλησιν ἵππαρίου.

— Καὶ ὡς ποῦ ἔφθασες εἰς τὸ σχολεῖον; ἠρώτησε καὶ πάλιν ἀφοῦ ἐπέρανε τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς.

— Ἐπέρασα καὶ δύο τάξεις ἀπὸ τὸ γυμνάσιον, ἀπεκρίθη συνεσταλμένος ὁ Ἀναστάσιος.

— Ἄμ. δὲν μοῦ λὲς πῶς εἶσαι σοφολογιώτατος; εἶπεν ὁ Φιλιώτης ἀποθέτων τὰ ὀμματουᾶλιά του καὶ κλείων τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὸ γραφεῖόν του, ἐνῶ ὁ Ἀναστάσιος ἠρθρῖα καὶ πάλιν σιωπῶν.

— Πᾶμε τώρα νὰ σὲ φιλεύσω, προσέθηκεν ὁ Φιλιώτης, καὶ αὔριον βλέπομεν εἰς τί ἠμπορεῖς νὰ χρησιμεύσῃς.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὁ Ἀναστάσιος Ζαγοραῖος προσελήφθη ὡς ὑπάλληλος ὑπὸ τοῦ Φιλιώτη, κατ' ἀρχὰς μὲν σημειῶν τὰ ζυγίζόμενα σκικία σίτου καὶ εἶτα κατὰ μικρὸν προχόμενος εἰς ἀνεπτάρας καὶ μᾶλλον ἀνεξαρτήτους ὑπηρεσίας, μέχρις οὗ διὰ τῆς εὐφυΐας του ἤρξατο νὰ κάμνῃ ἐπωφελῶς καὶ μικρὰς τινὰς ἐργασίας δι' ἴδιον λογαριασμόν.

— Θά πάῃ ἐμπρὸς αὐτὸς ὁ διάβολος, συνείθιζε νὰ λέγῃ ὁ προϊστάμενός του. Ὅλοι αὐτοὶ ἀπὸ τὸ Ζαγόρι 'βγαίνουν σπέρτο μοναχὸ εἰς τὸ ἐμπόριον!

Οὕτω παρήρχοντο τὰ ἔτη, καὶ ὁ Ἀναστάσιος, ὄλονεν ἀνδρούμενος, διεκρίνετο μεταξὺ τῶν νέων ἐμπόρων καὶ ἐφημιζετο ὡς εἰς τῶν ἀρίστων καὶ ἱκανωτέρων σιτηρεμπόρων τοῦ Ποταμοῦ. Κατὰ μικρὸν προσελήφθη ὡς συνέταιρος τοῦ Φιλιώτη μὲ μερίδιον, κατὰ τὸν ἰσολογισμόν δὲ τοῦ 1848 εὐρέθη κίτοχος περιουσίας. Εἶχε τρεῖς χιλιάδας φλωρίων ἰδικὰς του, καθαρὰ κέρδη, ἐκτὸς ἐκείνων, ὅσα ἀπέστειλεν εἰς τὴν πατρίδα καὶ ὅσα δι' ἑαυτὸν ἐξῶδευσε.

Ε'

Ἦτο τότε εἰκοσιεξαετής, ἡ δὲ μήτηρ του, εἰς ὄλας τῆς τὰς ἐπιστολάς, μίαν παράκλησιν στερεότυπον ἐπανελάμβανε: « Νὰ πεταχθῇ μιὰ Λαμπρὴ ὡς τὴν πατρίδα νὰ τὸν 'παντρέψῃ μὲ κάμμιὰ καλὴ κοπέλα, νὰ ἰδῇ καὶ αὐτὴ ἐγγόνια καὶ νὰ κλείσῃ τὰ 'μάτια εὐχαριστημένη ». Ἀλλ' ὁ Ἀναστάσιος ὀλίγον ἐσκέπτετο περὶ τούτου. Τότε ἡ διψα τοῦ ἐμπορίου εἶχε καταλάβει αὐτὸν καὶ ἀπέκλειε πᾶσαν ἄλλην περὶ γάμου σκέψιν. Ἐλησμόνει καὶ αὐτὰς τὰς παρακλήσεις τῆς μητρὸς του καὶ σχεδὸν ἠδιαφέρει περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ὅτε μία ἐπιστολὴ ἐξ Ἀθηνῶν τὸν ἔκαμε νὰ σκεφθῇ κάπως ὠριμώτερον. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη προήρχετο ἀπὸ τὸν Νικόλαον

Κλήμην, συμπατριώτην τοῦ Ἀναστασίου σεβαστόν, πεφημισμένον δ' ἐπὶ πλούτῳ, σωφροσύνη καὶ μορφώσει τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐν γράμμασι τελεία, ὅστις ἅμα τῇ ἐλευσίᾳ τοῦ Ὁθωνος εἶχε καταβῆ εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τῆς οἰκογενείας του καὶ εἶχεν ἀποκατασταθῆ εἰς Ἀθήνας, ὅπου ἔζη φροντίζων ν' ἀναθρέψῃ καλῶς τὰ τέκνα του.

« Ἐμαθα, ἡγαπημένε μου συμπατριῶτα κύρ »
 » Τάσσο, τῷ ἔγραφε μεταξύ ἄλλων ὁ Κλήμης,
 » ἀπὸ πολλοὺς καλοὺς πατριώτας, ὅτι προοδεύεις
 » εἰς τὸ ἔργον σου καὶ ἐχάρηκα πολὺ. Ὅμως νὰ
 » γνωρίζης, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐγεννήθη νὰ ζῇ
 » πάντα εἰς τὰ ξένα καὶ νὰ ταλαιπωρῆται.
 » Τώρα ὅπου ἔχομεν ἐδῶ μίαν πατρίδα ἐλευθε-
 » ραν, πρέπει νὰ συναχθῶμεν ὅλοι ὡς παιδιὰ
 » ὑπήκοα καὶ ὁμόνοα, τριγύρω εἰς καλὴν μητέ-
 » ρα. Ἐλα λοιπὸν εἰς Ἀθήνας, νὰ ἰδῆς, ὅτι ἡμ-
 » πορεῖ καὶ ἐδῶ ὁ ἄνθρωπος νὰ πλουτήσῃ, ὅταν
 » ἐργάζεται μὲ τὴν ἐδικὴν σου φρονιμάδα καὶ
 » τιμιότητα, ὡς ἀκούω καὶ χαίρομαι καὶ εὐχα-
 » ριστῶ τὸν Θεόν. Ἐδῶ εἰς τὸν ἐλευθερον ἀέρα
 » ἡμπορεῖς καὶ καλῶς ν' ἀποκατασταθῆς διὰ τὸ
 » μέλλον σου καὶ εἰς τὰ τέκνα, τὰ ὅποια θὰ σοῦ
 » χαρίσῃ ὁ Θεός, νὰ δώσῃς ἀνατροφὴν ὡς κατῶς
 » ἐμπρέπει εἰς Ἑλληνόπαιδα ».

Ὁ Ἀναστάσιος γνωρίζων, ὅτι ὁ γέρον Κλήμης ἔχει θυγατέρα ἐν ὄρῳ γάμου, ἐνόησε τὴν ὑποκεκρυμμένην πρότασιν καὶ ἐνδομύχως ἠχηριστήθη. Ἦρχισε δὲ καὶ αὐτὸς νῦν νὰ σκέπτηται περὶ γάμου καὶ ἀπεφάσισε νὰ κατέλθῃ ὄντως εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅταν θ' ἀποκτήσῃ χίλια φλωρία ἀκόμη:

— Μὲ τέσσαρας χιλιάδας φλωρία, ἔλεγεν, ἡμπορεῖ κανεὶς κἄτι νὰ κάμῃ.

Καὶ μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ὁ χρόνος οὗτος δὲν θ' ἀργήσῃ νὰ ἔλθῃ, δὲν ἀπήντησεν εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Κλήμη.

5

Ὅτε τῷ 1850 εἶδεν ὁ Ἀναστάσιος ὅτι ἦτο πλέον κάτοχος πέντε περίπου χιλιάδων φλωριῶν, ἐτακτοποιήσε τὰς ὑποθέσεις του καὶ ἐξεκίνησε διὰ τὰς Ἀθήνας. Ἐφερε περιουσίαν σημαντικὴν διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, τοῖς μετρητοῖς εἰς τὸ θυλάκιον, 28 ἔτη εἰς τὴν νεότητά, φρόνησιν καὶ πείραν τοῦ κόσμου ἀρκετὴν εἰς τὸ κράνιον, καὶ τιμιότητα εἰς τὰ στήθη. Βεβαίως ταῦτα ἦσαν ἱκανὰ ἐφόδια, ἵνα εὐπαρουσιάστως ἐμφανισθῇ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γέροντος Κλήμη, ἀλλ' ὁ Ἀναστάσιος ἐφρόντισε καὶ διὰ πάντα ἐκείνα τὰ ἐξωτερικὰ φαινόμενα, ἅτινα καθιστῶσι μᾶλλον εὐπαρουσίαστον καὶ ἀξιοπρεπεῖ τὴν πρώτην ἐμφάνισιν ἐνὸς μελλονύμφου. Ἐπεμελήθη λοιπὸν τὰ τῆς ἀναβολῆς, ἅτινα πλουσίως ἀπεταμίευσεν ἐν ταῖς ἀποσκευαῖς του, ἐπρομηθεύθη μικρὰ τινα δῶρα διὰ τοὺς μέλλοντας συγγενεῖς του καὶ ἀγο-

ράσας ἐκρυφεν εἰς τὸ βάθος τῶν κιβωτίων του ἀκόμη καὶ τὰ διὰ τὴν μέλλουσαν μνηστὴν του δῶρα. Εὐδαίμων αὐτὸς ἐν τοῖς σχεδίοις του, δὲν ἐφρόντιζε νὰ μάθῃ ἂν ἡ διετὴς σιωπὴ του εἰς τὸ γράμμα του γέροντος Κλήμη ἐθεωρήθη ὡς συγκατάθεσις ἢ ὡς ἀρνήσις. Ἦτο βέβαιος, ὅτι ὁ γέρον Κλήμης αὐτὸν ἐξελέξατο ὡς μέλλοντα σύζυγον τῆς θυγατρὸς του, ἦν καίτοι δὲν ἐγνώριζεν, ἐφαντάζετο τελείαν. Ἀμέριμος καὶ οὐδαμῶς ὑποπεύων, ὅτι δυνατὸν νὰ ἐπῆλθεν ἀλλοίωσις τῆς περιστάσεων, πρὸς μὲν τὴν μητέρα του, ἀποστέλλον χρήματα, ἔγραφεν «ἐλπίζω εἰς τὸν Θεόν καὶ δι' εὐχῶν σου νὰ τελειώσω καλὸν γάμον » μὲ μίαν χωριανὴν μας, κ' ἔτσι ν' ἀπολαύσῃς » ὅτι ἐπιθυμεῖς, πρὸς δὲ τὸν Φιλιώτην ἀποχαιρετῶν αὐτόν, ἔλεγε:

— Δὲν σοῦ εἶπα τίποτε, διότι δὲν τὸ εἶχα καλὰ, καλὰ, ἀποφασίσει, ἀλλὰ τώρα πλέον ἡμπορῶ νὰ σοῦ τὸ εἰπῶ, κύρ Δημήτρη. Πιστεύω εἰς αὐτὸ τὸ ταξεῖδί μου νὰ τελειώσω ἕνα συνοικέσιον μὲ μιὰ καλὴ κοπέλα.

— Πῶς; ἀνεφώνησεν ὁ Φιλιώτης, ὁ ὅποιος ἠσθάνετο τὴν ἀνάγκην τοῦ Ἀναστασίου εἰς τὸ κατὰστημά του καὶ ἐνόμιζεν ὅτι οὐδέποτε οὗτος θ' ἀπεχωρίζετο αὐτοῦ. Πῶς; πηγαίνεις, ἀδελφέ, νὰ πανδρευθῆς καὶ δὲν μᾶς τὸ εἶπες ἀρχήτερα; Ἐμεῖς ἄλλα σχέδια εἶχαμε διὰ σέ. Γνωρίζεις, ὅτι ὁ ἀδελφός μου, ἴσθην Πόλι, ἔχει θυγατέρας, ὅτι τὸ κατὰστημά μας ἐκεῖ θέλει διευθυντή... ἄλλα ἐμεῖς σχεδιάζαμε μὲ τὸν ἀδελφόν μου, διότι σ' ἐξετιμήσαμεν... ἀλλὰ πάντα ἐλέγαμεν: Ὁ Τάσσος εἶνε νέος ἀκόμη. Σὺ, ἀδελφέ, δὲν ἐπάτησες ἀκόμη τὰ τριάντα, καὶ θέλεις νὰ σκλαβωθῆς; Δὲν ἄφινες πρῶτα νὰ κάμῃς μεγάλας δουλειαῖς δικαίως σου καὶ νὰ εἴμασθε πάντα εἰς σύνδεσμον συγγενικὸν καὶ ἐμπορικόν; Νά, ἐμεῖς ποῦ σοῦ εἶχαμε ἔτοιμον ἐμπόριον καὶ κατὰστημα μὲ τὸν δρόμον του εἰς καλὸν σημεῖον εἰς τὴν Πόλι.

Ὁ Ἀναστάσιος ἤρχισε νὰ σκέπτηται, ὅτι τὸ μέλλον, ὅπερ τόσῳ ῥόδιον τῷ ἐζωγράφειεν ὁ εὐφυὴς Κυνουριεύς, ἦτο πολὺ πραγματικώτερον τοῦ ἀβεβαίου ἐκείνου, ὅπερ ἐταξείδευεν, ἵνα ἐπιτύχῃ εἰς Ἀθήνας. Ὁ πρὸς τὰ χρήματα ἔρωσ τῷ ἔλεγεν, ὅτι ἐδῶ ἔπρεπε ν' ἀγκυροβολήσῃ, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου ἡ ἰδέα νὰ καταστήσῃ σύζυγόν του τὴν θυγατέρα τοῦ πεφημισμένου συμπολίτου του, παρεκίνει αὐτόν νὰ πλεύσῃ πρὸς τὸν Πειραιᾶ. Ἐν τῇ ἀμφιταλαντεύσει ταύτῃ, ἀπεκρίθη μὲ ὄλην του τὴν διπλωματικὴν λεπτότητα εὐφυοῦς Ἡπειρώτου:

— Ὅσον διὰ τὸν ἐμπορικὸν σύνδεσμον, κύρ Δημήτρη, πιστεύω νὰ μὲ ἀξιώσῃ ὁ Θεός ν' ἀποκατασταθῶ καλὰ καὶ νὰ εἰμπορέσω, ὅπου καὶ ἂν ἦμαι, νὰ ἐξακολουθήσω πάντοτε ἐργασίας μαζῆ σας ὅσον ὅμως διὰ τὴν συγγένειαν ποῦ μοῦ προτείνεις, τί νὰ σοῦ εἰπῶ; Λόγο, εἶνε ἀλή-

θεια, δὲν ἔχω δοσμένο, ἀλλὰ κάπως ἔχω μιὰ ὑποχρέωσι νὰ καταβῶ εἰς τὴν Ἀθήνα δι' αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν. Ἡμπορεῖ ὅμως καὶ νὰ μὴ γείνη τίποτε! Καὶ τώρα ποῦ μοῦ παρέστησες τὰ πράγματα ἀλλέως, ἴσως καὶ δὲν γείνη. Τὸ κάτω, κάτω, ἐγὼ δὲν ἔδωκα ὑπόσχεσι καὶ θὰ ἰδοῦμεν καὶ διὰ τὸ ἄλλο. Διότι ἡ ἀλήθεια εἶνε, πῶς ἡ ἀνεψιά σας μοῦ κάμνει τιμὴν καὶ τέλος πάντων, ἅμα ὑπάγω εἰς τὴν Ἀθήνα καὶ ἰδῶ τὰ πράγματα, θὰ σοῦ γράψω.

— Ἐ! ἴστό καλὸ, Τάσσο μου, εἶπεν ὁ Φιλώτης εὐχαριστημένος ἐνδομύχως, δι' ὃ παρήγαγον οἱ λόγοι του ἀποτελέσμα. Πήγαινε εἰς τὴν εὐχὴν τοῦ Θεοῦ καὶ Κύριος κατευθῆναι τὰ διαβήματά σου! Νά, ἄλλο δὲν ἔχω νὰ σοῦ εἰπῶ, προσέθηκε καὶ τὸν ἐνηγκαλίσθη.

Οὕτως ἀπεχωρίσθησαν οἱ δύο τέως συνέταιροι, ἐκεῖνος μὲν κρατῶν ὡς ὑπόσχεσιν τὴν ἐπιφύλαξιν τοῦ Ἀναστασίου, οὗτος δὲ φέρων ἀπὸ τοῦδε τὸν δισταγμὸν εἰς τὰς ἀποφάσεις του.

Z'

ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις παρουσιάσθη μιὰν πρωΐαν ὁ Ἀναστάσιος Ζαγοραῖος εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Νικολάου Κλήμη ἐν Ἀθήναις. Ἐζήτησε τὸν γέροντα καὶ τὸν ὠδήγησεν εἰς τὸ δωμάτιόν του, ὅπου εὗρεν αὐτὸν εὐρωστον μὲν καὶ πλήρη ὑγείας κατὰ τὸ φαινόμενον, ἀλλ' ὑπὸ ἡμιπληγίας, παραλυσάσης τὸν ἀριστερὸν βραχίονα καὶ τὸν ἀντίστοιχον πόδα, κρατούμενον καθλωμένον ἐπὶ εὐρέος τροχηλάτου ἀνακλίντρου. Ὅτε ἔγεινεν ἡ γνωριμία τῶν συμπατριωτῶν, ὁ γέρον ἐνηγκαλίσθη τὸν Ἀναστάσιον ἐν διαχύσει καὶ ἔκλαυσε:

— Καλῶς ὦρισες, καλῶς ὦρισες, ἔλεγε κατ' ἐπανάληψιν. Δὲν σ' ἐπερίμενα, κύρ Τάσσο μου. Ἄμα εἶδα καὶ ἔπερασαν τρεῖς, τέσσαρες μῆνες καὶ δὲν μοῦ ἀποκριθήκες εἰς τὴν γραφὴν μου, εἶπα πῶς ἡ δουλειάίς σου σ' εἶχαν σκιάβο εἰς τὴν Βραίλα καὶ δὲν ἡμποροῦσες νὰ ἔλθης δ' αὐθε κάτω. Δόξαν νάχῃ ὁ Θεὸς ποῦ ἤλθες νὰ σέ γνωρίσωμε! Νὰ φωνάξω, ἀλήθεια, τὴν κόρην μου νὰ τὴν γνωρίσης, προσέθηκεν, ὡς σπεύδων νὰ ἐπανορθώσῃ λάθος ἀκούσιον.

Καὶ χωρὶς νὰ δώσῃ καιρὸν εἰς τὸν Ἀναστάσιον νὰ προσθέσῃ τι, ἐφώναξεν ὁ γέρον:

— Μαρία, Μαρία!

Νέα γυνὴ περικαλλῆς μετρίου ἀναστήματος καὶ ξανθὴ ἔσπευσεν εἰς τὴν φωνὴν τοῦ γέροντος κρατοῦσα βρέφος ἐν τῇ ἀγκάλῃ:

— Νά ἡ κόρην μου, νὰ καὶ τὸ ἐγγόνι μου. Τὴν ἐπάνδρεψα πρόπερσι τὸν Αὐγούστο μὲ τὸν γιῶν τοῦ καπετάν-Μάνθου ἀπὸ τὴν Χειμάρρα, ἂν τὸν ἔχης ἀκουστά, καὶ μοῦ ἔδωκεν ὁ Θεὸς καὶ ἐγγόνι ἐπάνω ἔς τὸ χρόνο. Εἶνε τώρα οὕτω μὲν αὐτὸς ὁ κύρ Περικλῆς ποῦ βλέπεις.

— Ἐλα ἐδῶ, μπλέ, στὸν παπποῦ, μασκαρτζικο, προσέθηκε διαχυνόμενος εἰς τρυφερότητας πρὸς τὸν μικρὸν ἔγγονον, ὅστις ἐγέλα δεικνύων στόμα βροδίζον καὶ φαλακρὸν ὀδόντων.

— Ἄ, ἀλήθεια, Μαρία, ἔξεχασα νὰ σοῦ εἰπῶ, ὅτι ἀπ' ἐδῶ τοῦ λόγου του εἶνε ὁ συντοπίτης μας κύρ Τάσσο Ζαγοραῖος, γιῶς τῆς Χαίδως ἂν τὴν ἠμᾶσαι, τῆς κόρης τῆς γέρω—Νόνως ἀπὸ τοὺς Μαρσαίους, προσέθηκεν ὁ γέρον ἀναπτύσσων τὴν γενεαλογίαν τοῦ ξένου του, ἐνῶ ἤδη ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ εἶχε σφίγγει τὴν χεῖρα ἐκείνου προσφωνήσασα:

— Καλῶς ὦρίσατε!

Ἄλλ' ὁ Ἀναστάσιος ἴστατο παραζαλισμένος, ὀρθιος καὶ συνεσταλμένος, ἀναλογιζόμενος πόσον ὁ γέρον Κλήμη ἐπέσπευσε τὸν γάμον τῆς θυγατρὸς του, ἐξ μῆνας περίπου μετὰ τὴν ἀνευ ἀπαντήσεως ἀπομείνωσεν ἐπιστολὴν πρὸς αὐτὸν, χωρὶς ν' ἀναμείνῃ τῆς σιωπῆς του τὴν λύσιν. Καὶ ἐνῶ προσεπάθει νὰ ἀποδιώξῃ τὰς πρώτας δυσαρέστους ἐντυπώσεις, ἐπεφάνη, ὡς ἐν μέσῳ ἀχλύος, εἰς τὸν ἐσκοτισμένον νοῦν του, ἡ μειδιῶσα μορφή τοῦ Δημητρίου Φιλώτη καὶ ἤχησαν εἰς τὰ ὠτά του, ὡς μελωδία μουσικῆς μακρόθεν ἐρχομένη, οἱ τελευταῖοι λόγοι τοῦ Κυνουρίως: « Γνωρίζεις, ὅτι ὁ ἀδελφός μου, ἴσθην Πόλι, ἔχει θυγατέρας, ὅτι τὸ κατὰσθημα ἐκεῖ θέλει διευθυντή... » Καὶ εἰς τὴν μορφήν τοῦ νέου ἐμπόρου ἐγένετο αἰθρία, ἡ δὲ φυσικὴ ἰλαρότης τῆς φυσιογνωμίας του, ἀποδιωχθεῖσα ἐκείθεν πρὸς στιγμὴν ἐκ τῆς ἀπροσδοκίτου τῶν σχεδίων του ἀποτυχίας, διεχύθη καὶ πάλιν ἐπ' αὐτῆς.

— Καὶ ὁ υἱός σας, κύριε Κλήμη; ἠρώτησε στρέφων τὴν ὀμιλίαν.

— Εἶνε εἰς τὸ Παρίσι αὐτός, κύρ Τάσσο μου· διότι εἶχε μεγάλην κλίσιν εἰς τὰ γράμματα καὶ τὸν ἔστειλα ἐκεῖ νὰ τελειοποιηθῇ, ἀμέσως ποῦ ἐτελείωσεν ἐδῶ τὸ Πανεπιστήμιον· θὰ μᾶς ἔλθῃ καὶ αὐτὸς ἕως τοῦ χρόνου πιστεύω. Ἐπιθυμοῦσα νὰ τὸν ἔχω κοντά μου, εἰς τὴν κατάστασιν ὅπου εἶμαι, ἀλλὰ βλέπεις αἱ σπουδαί του τὸν κρατοῦν ἀκόμη ἐκεῖ. Ἐπειτα δὲν σοῦ λέγω, στενοχωροῦμαι πάντοτε ὅπου δὲν ἡμπορῶ νὰ κινήσω χεῖρι καὶ πόδι ἀριστερό, ἀλλὰ πάλιν, δόξαν νάχῃ ὁ Θεός, εἶμαι καθ' ὅλα τὰλλα ὑγιῆς καὶ εὐτυχής, διότι ἔχω ἐδῶ τὸν γαμβρόν μου καὶ τὴν κόρην μου, ἔχω τὸ ἐγγονάκι μου, ὁ υἱός μου προσδεύει, βλέπω συχνὰ τοὺς πατριώτας ὅλους εἰς τὸ σπῆτι μου καὶ ἄς εἶνε καλὰ οἱ ἄνθρωποι, ὅλοι μ' ἐνθυμοῦνται καὶ μὲ ἀγαποῦν.

— Τί λόγος, κύριε Κλήμη! παρενέβαλεν ὁ Ἀναστάσιος. Ἡμεῖς σὰς θεωροῦμεν ὅλοι καύχημά μας καὶ σὰς σεβόμεθα ὡς πατέρα κοινόν.

— Ἄς ἦσθε καλά, προσέθηκεν ὁ γέρον Κλήμη εὐχαριστηθεὶς ἐνδομύχως. Θέλων δὲ ν' ἀπο-

μακρύνη τὴν συνδιάλεξιν ἀπὸ τοῦ ἀτόμου του, ἤρώτησε τὴν θυγατέρα του :

— Ἐτοίμασαν, Μαρία, τοῦ κυρ Τάσσο τὸ δωμάτιον; ἔσχυρίσαν τὰ πράγματά του;

— Δὲν εἶδα τίποτε πράγματα νὰ φέρουν, πατέρα, ἀπεκρίθη ἑκείνη.

— Πῶς γίνεται; πῶ εἶνε τὰ πράγματά σου, κύρ Τάσσο;

— Ἀκούμβησα εἰς τοῦ συμπατριώτου μας τοῦ κυρ Ζήση, πῶ κρατεῖ τὸ Χάρι τῆς Χουρμαδιᾶς, κύριε Κλήμη, διὰ νὰ μὴ σὰς δώσω βάρος...

— Ἄ, αὐτὸ μόνον δὲν γίνεται, κύρ Τάσσο μου, διέκοψεν αὐστηρῶς ὁ γέρον. Ὅθ μείνης εἰς τὸ σπῆτί μας, ὡς πῶ νὰ ἰδοῦμε τί θ' ἀποφασίσῃς καὶ ἔπειτα πᾶς ὅπου σὲ φωτίσῃ ὁ Θεός! Τὰ πράγματά σου ὅμως τώρα θὰ κουβαληθοῦν ἀμέσως ἐδῶ.

Η'

Οὕτως ὁ Ἀναστάσιος πιστεύσας ἐπὶ μακρὸν, ὅτι θὰ εἰσῆρχετο ὡς γαμβρὸς εἰς τὸν οἶκον τοῦ γέροντος Κλήμη, ἐγκαθίστατο νῦν ἐκεῖ ὡς φιλοξενούμενος. Κατὰ τὸ διάστημα τῶν διετῶν διασταγμῶν τοῦ ἡ θυγάτηρ τοῦ Κλήμη εἶχεν ὑπανδρευθῆ καὶ εἶχεν ἀποκτήσει τέκνον, ἐνῶ αὐτὸς ἤρχετο μόλις σήμερον κομιζῶν τὰ δῶρα τῆς μνηστείας. Ἐδοκίμαζε βεβαίως ἕνεκα τούτου πικρίαν τινὰ καὶ μόλις ἡ ραδιῆ εἰκὼν τοῦ μέλλοντος, ἣν ἐπέδειξεν αὐτῷ, ὡς ἐν ἀπόπτῳ, ὀλίγον πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του, ὁ Φιλιώτης, κατηύναζε τοὺς ἑλέγχους, οὓς ἠσθάνετο ἐπὶ τῇ διετεί ἀλόγῳ σιωπῇ του. Ἄφ' ἑτέρου ὅμως συγκατοικῶν ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην μετὰ τῆς οἰκογενείας, ἣς ἐπρόκειτό ποτε νὰ γείνη μέλος, διέκρινε τὰς σκιὰς τῆς φαινομένης εὐδαιμονίας ἐν τῷ οἴκῳ ἐκείνῳ, τὴν ἀσθένειαν ἐξ ἑνὸς τοῦ γέροντος Κλήμη, τὴν δεσμεύουσαν τὸν πλήρη ζωῆς καὶ ἐνεργείας χαρακτῆρά του, καὶ τὴν ἀργίαν ἐξ ἄλλου τοῦ συζύγου τῆς Μαρίας Ἰωάννου Μάνθου, ὅστις, ὡς γνήσιον καπετανόπουλον, εἶχεν εἰσέλθει ὡς κατακτητῆς εἰς τὴν οἰκογενεὴν ἐκείνην καὶ ἐσχόπει νὰ παραμείνῃ ἐκεῖ ἄεργος, ροκανίζων τὴν ἑτοιμον τοῦ πενθεροῦ του περιουσίαν. Καὶ ὑπὸ τὰς περιποιήσεις καὶ τὰς πατρικὰς συμβουλὰς τοῦ Νικολάου Κλήμη, ἐμάντευσεν ὁ Ἀναστάσιος μεταμέλειαν αὐτοῦ διὰ τὴν σπουδὴν, ἣν ἔδειξε περὶ τὸ συνοικέσιον τῆς θυγατρὸς του. Ὁ Ἀναστάσιος ἀπήλαυεν οὕτω ἡμέρα τῇ ἡμέρα πλείονος στοργῆς ἀπὸ μέρους τοῦ γέροντος, ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν σεβασμὸς του ἐμεγεθύνετο καὶ εἰς τὰς συμβουλὰς τούτου ὑπέικων ἀπεφάσισε νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς Πειραιᾶ ἐμπορευόμενος. Ἐγράψε λοιπὸν πρὸς τὸν Φιλιώτην τοὺς σκοποὺς του ὑποδηλῶν αὐτῷ συγχρόνως, ὅτι εὐχαρίστως καὶ διὰ δεσμῶν συγγενείας θὰ συνεδέετο μετὰ τοῦ οἴκου του. Ὁ δὲ εὐφυῆς Κουουριεὺς μελετήσας

τὰς προτάσεις τοῦ Ἀναστασίου καὶ ἀναλογισθεὶς πόσον ἠδύνατο νὰ πολλαπλασιασθῶσιν αἱ ἐπιχειρήσεις του ἐὰν εἰς τὰ δύο καταστήματα, τὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὸ τῆς Βραΐλας, προσετίθετο τρίτον ἐν Πειραιῇ ὑπὸ τὴν πεπειραμένην διεύθυνσιν τοῦ Ἀναστασίου, ἔγραψε πρὸς αὐτὸν ἐπιδοκιμαζῶν τὰ σχέδιά του καὶ ὀρίζων σὺνέντευξιν μετὰ ἐν ἔτος εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπως οἱ συγγενικοὶ δεσμοὶ συσφίγγωσιν ἔτι μᾶλλον τοὺς ἐμπορικοὺς.

Οὕτως ὁ Ἀναστάσιος ἐγκατέστη ἐν Πειραιῇ καὶ ἤρξατο ἐμπορευόμενος μετὰ σπανίας εὐδοκίμησεως. Μετὰ τινος δὲ μῆνας ἐνδίδων εἰς τὰς προτροπὰς τοῦ γέροντος Κλήμη, ἡ μᾶλλον ὑπολογίζων τὴν μέλλουσαν ἀπουσίαν του καὶ ἐπιθυμῶν νὰ ἔχη παρ' αὐτῷ ἄνθρωπον ἐμπιστοσύνης, εἰς εἰς ὃν ν' ἀφήσῃ τὴν διεύθυνσιν τοῦ καταστήματος, ἐδέχθη ὡς συνέτακρον τὸν Ἰωάννην Μάνθον, καταβαλόντος τοῦ πενθεροῦ του τὰ δι' αὐτὸν κεφάλαια.

Ὁ διπλασιασμὸς οὗτος τῶν κεφαλαίων τοῦ Ἀναστασίου ἐδιπλασίασε καὶ τὰς ἐπιχειρήσεις οὕτως ἐπικερδῶς, ὥστε ὅτε μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἵνα τελήσῃ τοὺς γάμους του, ὁ Δημήτριος Φιλιώτης, εὐρισκόμενος ἤδη ἐκεῖ, κατὰ τὴν ὑπόσχασίν του, τῷ ἔλεγε:

— Τὸ καλλίτερον δῶρον διὰ τὴν ἀρραβωνιαστικὴν σου εἶνε ὁ ἐφετεινός σου ἰσολογισμὸς!

(Ἔπεται συνέχεια).

P.

Η ΛΙΜΝΗ ΤΟΥ ΑΓΓΕΛΟΚΑΣΤΡΟΥ

Ἄοδοιπορικὴ ἀνάμνησις.

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγ. φύλλον.

Δ'

Ἡ λέμβος προσήγγισεν ὑπὸ τὴν σκιάν καὶ παρὰ τὴν ρίζαν γηραιᾶς πλατάνου, ἣτις ἐρριζωμένη μετὰ ὕδατος καὶ ξηρᾶς καὶ ἐπικλινῆς πρὸς τὴν λίμνην μετ' ὅλα τὰ γηρατεῖα τῆς φιλαρέσκως κατοπτρίζει ἐν τῷ κρυσταλλίνῳ καθρέπτῳ τῶν ὑδάτων τὸ κυφὸν σώμα τῆς.

Ἄμα ὡς ἐπατήσαμεν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς ὁμάς γυναικοπαίδων συνηθοῖσθαι περὶ ἡμᾶς καὶ βλέμματα ἑταστικά καὶ περίεργα μᾶς κατετόξεον πανταχόθεν. Τὸ μέρος, εἰς ὃ ἀπεβιβάσθημεν, ἦτο ἀκριβῶς ἡ περιοχή τῶν θειούχων ἱαματικῶν ὑδάτων τοῦ Μουρστιάνου, κατὰ τὴν ὥραν δὲ ταύτην τοῦ ἔτους πολλοὶ εἶχον προσέλθῃ ἐκεῖ ἐκ τῶν πέριξ χωρίων ἰδίως, χάριν τῶν λουτρῶν. Ἄλλ' ἀνά τὴν περιοχήν πᾶσαν μάτην ἀνεζήτησα διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἵχνος ἀνθρωπίνης κατοικίας μονίμου· οἱ ταλαίπωροι ἀσθενεῖς καὶ οἱ συνοδεύοντες αὐτοὺς οἰκεῖοι ἀναγκάζονται αἰσθητικῶς ἔσκηνῆν νὰ πῆξωσιν, ἢ ἐκ κλάδων δένδρων καλύβην νὰ ἰδρῦσωσι, ἢ καὶ ἐν ὑπαίθρῳ ὑπὸ σκιάν πλατάνουνα ζητήσωσιν